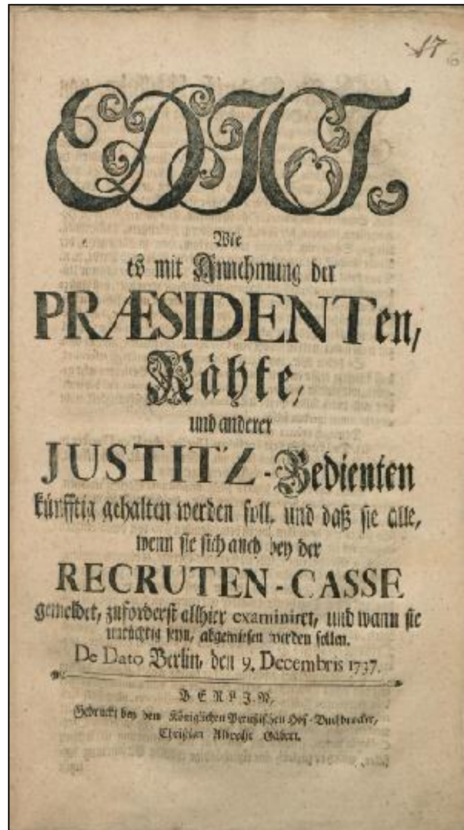

EDICT.
Wie
es mit Annehmung der
PRÆSIDENTen,
Rähte,
und anderer
JUSTITZ-Bedienten
künfftig gehalten werden soll, und daß sie alle,
wenn sie sich auch bey der
RECRUTEN-CASSE
gemeldet, zuforderst allhier examiniret, und wann sie
untüchtig seyn, abgewiesen werden sollen.
De Dato Berlin, den 9. Decembris 1737.

BERLIN,
Gedruckt bey dem Königlichen Preußischen Hof-Buchdrucker,
Christian Albrecht Gäbert.

FREDERIK WILHELM VAN PRUISEN

EDICT, WIE ES MIT ANNEHMUNG DER PRAESIDENTEN, RÄHTE, UND ANDERER JUSTITZ-BEDIENTEN KÜNFFTIG GEHALTEN WERDEN SOLL

VERORDENING OVER HOE VOORTAAN GEHANDELD MOET WORDEN MET HET AANNEMEN VAN DE PRESIDENTEN, RADEN EN ANDERE JUSTITIËLE DIENAREN

1 7 3 7

vertaling:

Ruud Muschter
∴

Groningen

muschter@home.nl
www.archive.org

29 september 2018

INHOUDSOPGAVE

BRON

Berlijn 1737

http://www.zvdd.de/dms/load/met/?PPN=urn%3Anbn%3Ade%3Agbv%3A3%3A1-441504

http://nbn-resolving.org/urn/resolver.pl?urn=urn:nbn:de:gbv:3:1-441504

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt

OMSLAG

VERORDENING

hoe
met het aannemen van de
presidenten,
raden
en andere
justitiële dienaren
in de toekomst moet worden gehandeld, en dat zij allen,
al hebben zij zich ook bij de
Rekrutenkas[1]
gemeld, vooraf alhier geëxamineerd, en wanneer zij
onbekwaam zijn, afgewezen moeten worden.

Gedateerd Berlijn, de 9e december 1737.

Berlijn,
gedrukt bij de Koninklijke Pruisische Hof-boekdrukker,
Christian Albrecht Gäbert.

[1] Zie: 'Oeconomisch-technologische Encyclopädie', etc., etc., deel 33, Johann Krüntz, Berlijn, 1785. De Rekrutenkas werd in 1721 door Frederik Willem ingesteld ter vervanging van de Chargen- ofwel Marinen-Casse. Daarin werden gelden gestort voor toegekende predikaten en titels. Feitelijk legesgelden dus, waarbij ook burgerlijke ambtenaren bij het aantreden in hun functie geacht werden, een eerste salarisdeel in deze kas te storten.

INLEIDING VAN DE VERTALER

Het was de intentie van deze koning om de bezem door het gerechtelijke apparaat te halen. Frederik Willem I was een gedreven vorst, die zeer veel heeft gedaan om een goede basis te scheppen voor het landelijke ambtenarendom.

Ruud Muschter

DE TEKST

Wij, Frederik Willem, door Gods genade koning in Pruisen, markgraaf van Brandenburg, aartsschatmeester en keurvorst van het Heilige Roomse Rijk, soeverein prins van Oranje, Neufchatel en Vallengin, in Gelderland, van Maagdenburg, Cleve, Jülich, Berge, Stettin, Pommeren, van de Caszuben en Wenden, van Mecklenburg, ook in Silesië van Croszen, hertog, burggraaf van Neurenberg, vorst van Halberstadt, Minden, Camin, Wenden, Schwerin, Ratzeburg, Oost-Friesland, en Meurs, graaf van Hohenzollern, Ruppin, van de marken Ravensberg, Hohenstein, Tecklenburg, Lingen, Schwerrin[2], Buren en Leerdam, heer van Ravenstein, van de landen Rostock, Stargard, Lauenburg, Bütow, Arlai en Breda, etc., etc., doen kond van, en bepalen hiermede het volgende: Aangezien Wij reeds in Ons algemene justitiereglement allergenadigst hebben verordineerd, dat Onze justitiële colleges en rechtbanken met louter geleerde en ervaren dienaren bezet moeten worden, en de ervaring echter uitwijst, dat tot nu toe vele justitiële dienaren die de benodigde capaciteit niet hebben, zich naar binnen hebben gewerkt en daarmede zowel het college als het land tot last zijn,

Zo hebben Wij, uit eigen beweging, allergenadigst besloten, dat voortaan beter acht moet worden geslagen op het aannemen van de justitiële dienaren, en dezen zonder voorafgaand zwaar examen en de daardoor - alsook door de solide ambtelijke proefstukken[3] - bewezen bekwaamheid, niet aangenomen moeten worden.

[2] Eerder genoemd als “Schwerin”.
[3] “Probe Relationes”. In dit verband kan het een bestuursrechtelijke uitspraak, of een vonnis betekenen.

Derhalve verordineren en willen Wij

§. 1. Dat voortaan geen enkele president, directeur of vicedirecteur in de colleges geplaatst moet worden, van wiens capaciteit, kennis en ervaring Wij niet volledig overtuigd zijn.

Wanneer dus voortaan iemand dergelijke belangrijke posities ambieert, of door Ons daartoe benoemd moet worden, die niet reeds voordien geëxamineerd is geworden en een goedgekeurd ambtelijk proefstuk heeft afgelegd, moet men hem - zoals in de volgende paragrafen betreffende deze raden is vastgelegd - daaraan onderwerpen.

§. 2. Wie een positie in het hoogste gerechtshof[4], in een regering, gerechtshof, consistorie of andere opperrechtbank verlangt te krijgen, moet zich allereerst bij Ons hof in persoon melden, en zich twee achtereenvolgende dagen bij een van de huidige colleges, in tegenwoordigheid van alle raden, advocaten en andere geleerde lieden, in de juridische theorie; en op de derde dag in de procesorde van de provincie waarin hij zich denkt te vestigen, laten examineren.

§. 3. Wanneer zulks is geschied en hij dit goed doorstaan heeft, moet hem een van de zwaarste akten, hetzij uit het hoogste gerechtshof, de geheime justitiële raad, het tribunaal, het consistorie of het strafrechtcollege, worden overhandigd tot het vervaardigen van een ambtelijk proefstuk, aangezien Wij willen dat de raden niet pas in de oppercolleges leren, doch de soliditeit en ervaring meebrengen; waarbij hij[5] tegelijkertijd een eigenhandige, beëdigde verklaring over moet leggen, dat hij het proefstuk zelf heeft gemaakt en zich daartoe van geen enkele andere hulp of raad bediend heeft. Dit proefstuk moet hierna aan het college worden overhandigd onder couvert, en deze akten[6] moet dan aan een ervaren raad worden doorgegeven ter vergelijking. Zodra deze daarmede gereed is, moet de bevoegde in het college waaruit de akte genomen is, in voltallige

---

[4] “Cammer-Gericht”.

[5] De tekst wisselt hier van persoonsvorm.

[6] Het origineel geeft hier een meervoud.

vergadering[7] zijn vergelijking voorlezen, waarop de coreferenten er nauwkeurig acht op slaan en de fouten moeten aangeven. Wanneer het proefstuk is voorgelezen, moet de bevoegde gaan zitten, en dan zal eerst de coreferent, en nadien alle afzonderlijke raden, hun stem zonder enige bijbedoeling en zonder aanzien des persoons, krachtens hun plicht en de jegens Ons afgelegde eed, officieel vastleggen[8], en dat aan Onze geheime staatsraad toezenden.

§. 4. In het geval uit het proefstuk mocht blijken, dat de voorgedragen persoon[9] benevens de theorie ook een juridische praktijkoefening[10] moet hebben, en in dat oppercollege meteen goede en nuttige diensten kan uitoefenen, dan moet hij bij Ons worden voorgedragen.

Wanneer echter uit het proefstuk mocht blijken, dat de competente geen, of slechts geringe ervaring in de praktijk heeft, moet hij de aanwijzing krijgen om zich nog enige tijd privé in de praktijk te oefenen, en zich vervolgens verder voor een nieuw ambtelijk proefstuk te melden.

§. 5. Van de protonotarissen, secretarissen, advocaten en fiscalisten die bij het oppercollege aangenomen willen worden, moeten zowel methodieke examens[11] als de methodiek van het ambtelijke proefstuk op gelijke wijze worden afgenomen.

Echter, de advocaten moeten, aangezien het bij hen behalve over de kennis, ook op een duidelijke voordracht aankomt, een zware zaak in een voltallige vergadering van het college bepleiten; de secretarissen echter bij een belangrijke zaak het protocol voeren, en enkele presentaties[12] als proef afleggen.

---

[7] “in pleno Consessu”.
[8] “ad Protocollum geben”.
[9] “praesentatus”.
[10] “Judicium practicum”.
[11] “ratione Examinis”.
[12] “Expeditiones”.

Zoals dan ook de stedelijke rechters[13] alhier in Berlijn verschijnen, en zich moeten onderwerpen aan het examen en aan het ambtelijke proefstuk, voordat de voordracht aan Ons kan geschieden.

§. 6. Aangezien het echter redelijk is, dat de examinatoren voor hun bemoeienis enige erkentelijkheid wordt betoond, moet de competente, zodra hij zich meldt, bij het college waar hij geëxamineerd moet worden, tien daalders deponeren, die onder de examinatoren verdeeld moeten worden.

§. 6. Weil aber billig ist daß denen Examinatoribus vor ihre Bemühung einige Erkäntligkeit gereichet werde, So soll der Competente, so bald er sich meldet, bey dem Collegio, wo er examiniret werden soll, 10 Thlr. deponiren, welche unter die Examinatores getheilet werden sollen.

§. 7. De raden, adellijke gerechtsgriffiers, secretarissen, fiscalisten en advocaten die in Ons koninkrijk Pruisen tewerk worden gesteld, moeten zich zelf bij het college waar zij opgenomen wensen te worden - of, wanneer de opdracht buiten Königsberg is, bij het college dat wordt goedbevonden door de geheime staatsraad aldaar - laten examineren, het ambtelijke proefstuk afleggen, en aldaar pleiten en het protocol uitvoeren, waarvan dan de regering verder aan Ons tot verdere verordening, onder toevoeging van hun goedkeuring, bericht moet geven. De examinatoren zijn bevoegd om ieder drie daalders te nemen.

§. 8. Wat betreft de overige justitiële functies in Onze provinciën, zoals stadsrechter, procureur[14], ambtelijke substituten[15], alsook advocaten en fiscalisten bij hun lagere rechtbanken, moeten diegenen die een dergelijke taak ambiëren, naar de regeringen van een iedere provincie worden verwezen, en moet met dezen evenzo, zoals voorheen bij §. 2. verordineerd is, worden omgegaan, doch moeten aan de examinatoren ieder

[13] “Clevische Richter”.
[14] “Syndicos”.
[15] “Ambts-Verwehser”.

slechts twee daalders worden gegeven. Daarna willen Wij op inkomend bericht een verdere verordening laten uitgaan.

§. 9. Ingeval nu een dergelijke justitiële dienaar, die de vereiste capaciteit heeft, door Ons wordt goedgekeurd, moet deze, wanneer hij de passende recrutenleges[16] heeft betaald, worden opgenomen.

En wanneer iemand zich vooraf bij de recrutenkas meldt, en een dergelijke op de justitie betrekking hebbende[17] leges[18] mocht ontvangen, moet hij daardoor niet van het uitputtende examen[19], het ambtelijk proefstuk, et cetera, gedispenseerd worden. Veeleer moet hij, wanneer hij niet de vereiste capaciteit heeft, onder verlies van datgene wat hij in de recrutenkas heeft ingelegd, worden afgewezen.

Wann auch jemand ſich bey der Recruten-Caſſe vorher melden, und eine ſolche in die Juſtitz-einſchlagende Charge erhalten ſolte, Soll er dadurch von dem Examine rigoroſo, Probe-Relation &c. nicht diſpenſiret ſeyn, vielmehr ſoll derſelbe, wann er nicht die behörige Capacität hat, mit Verluſt deßjenigen, was er der Recruten-Caſſe erleget, abgewieſen werden.

§. 10. En opdat de colleges niet, zoals tot op heden geschied is, overstroomd worden door meer dan het vastgestelde gewone aantal dienaren, moeten diegenen die capabel worden bevonden, weliswaar in het college worden opgenomen, doch slechts als toehoorders zonder stemrecht[20].

§. 11. Ingeval nu een justitiële dienaar tegen deze, Onze verordening in, een directe order mocht ontduiken of overstijgen[21], moet de geheimraad niet daarop reflecteren, doch

[16] “Recruten Jura”. Vertaling onzeker.
[17] “einschlagende”.
[18] “Charge”. Onduidelijk.
[19] “Examine rigoroso”.
[20] “Auditores und absque voto”.
[21] “sub- & obrepiren”.

veeleer dadelijk, zonder aanzien des persoons, hem daarvoor aanklagen[22], of daarvoor verantwoordelijk zijn.

§. 12. Opdat echter de ijverige raden die nog op dat moment met geen enkele bezoldiging zijn voorzien, niet voor niets en zonder hoop, werk gaan verrichten, zo hebben Wij hiermede allergenadigst willen verklaren, dat de bezoldigingen die vrijkomen, niet aan de tijdelijke[23] en merendeels jonge en onervaren lieden, doch slechts aan de vaste[24], dus de ijverige leden met verdiensten, naar anciënniteit van hun opname in het college worden uitgekeerd.

Bevelen dan hiermede aan Ons geheime raadscollege en elkeen die een justitieel college voorzit, er goed op te letten dat niemand hieronder onrecht[25] moge geschieden. En wanneer iemand een verordening die indruist tegen deze - Onze - verordening, ontduikt of overstijgt[26], dan moet hij in de toekomst of thans, en thans zoals in de toekomst, niets ondernemen, doch gans ontkracht en zonder enige werking van het verkregene[27], het ook verschuldigd zijn om op een gegeven moment het dubbele van datgene wat hij werkelijk genoten heeft, te restitueren.

Oorkondelijk onder Ons eigenhandige onderschrift, en opgedrukt koninklijk zegel. Gegeven te Berlijn, de 9e december 1737.

Fr. Wilhelm.

---

[22] “Vorstellung dargegen thun”. ‘Vorstellung’ is een oude term voor het verschijnen voor het gerecht.
[23] “Extraordinariis”.
[24] “Ordinariis”.
[25] “tort”.
[26] Dit lijkt wat ongelukkig geformuleerd te zijn.
[27] “Impetrante”.

D. v. Cocceii. F.M. v. Viebahn. B.E. v. Broich.